

18.10.2009

Scenariusz do zajęć pt. “ Opowieści polnej myszy” (o pospolitych zwierzętach pól i lasów, jak rozpoznać sarnę od jelenia itp.) gry i zabawy ekologiczne.

Scenariusz 1

Cele:

Dziecko po spotkaniu potrafi:

- wymienić pospolite gatunki zwierząt leśnych.
- krótko scharakteryzuje ssaki leśne i ptaki leśne.
- poda przykłady powiedzeń związanych ze zwierzętami.

Metody: “Burza mózgów”, dyskusja, pogadanka, pokaz, drama

1. Pogadanka na temat wyżej wymienionych zwierząt: Czym się żywią i w jaki sposób zdobywają pożywienie? Dlaczego zwierzęta leśne często można spotkać na polu?

Sarna

Sarnę można uznać za gatunek zdolny do zasiedlania różnych środowisk. Ulubionym jednak środowiskiem sarny jest mozaika pól i lasów. Lubi przebywać na obrzeżach lasu lub w tych jego częściach, gdzie naprzemiennie występują obok siebie starodrzewia i młodniki, urozmaicone uprawami leśnymi i zrębami. Preferuje lasy liściaste, gdyż takie środowisko daje jej odpowiednie kryjówki (sarna nie jest wytrzymałym biegaczem) i obfity, różnorodny pokarm umożliwiający podtrzymanie odpowiednio dużego tempa metabolizmu. Sarna czuje się również dobrze na otwartych przestrzeniach i gdzieś tam tworzy populacje tzw. sarny polnej. Nawet wówczas jednak wykazuje wyraźną skłonność do przebywania w bliskości remiz (zadrzewień śródpolnych), małych lasków, pasów drzew, sadów itp., które również tworzą tak pożądaną mozaikowość środowiska i zwiększają poczucie bezpieczeństwa.

Najbardziej wyostrozonymi zmysłami sarny są węch i słuch. Zmysł wzroku nie jest najlepiej rozwinięty. Powstają w nim tylko nieostre i zniekształcone obrazy. Ta specyficzna budowa oka sprzyja jednak wybitnie rozpoznawaniu przedmiotów w ruchu, co dla sprawy bezpieczeństwa ma duże znaczenie. Podobno nie rozróżnia ona barw, ale żywo reaguje na nagle pojawiające się, jaskrawo ubarwione obiekty. Podstawowym głosem sarny jest szczekanie o głębokim tonie, wydawane seryjnie. Jest ono wyrazem niepewności, zaniepokojenia, gniewu lub też zdenerwowania. Kozłeta popiskują, gdy są głodne lub szukają matki. Prowadzi osiadły tryb życia i bardzo przywiązuje się do zasiedlanego środowiska. Jej poranny i wieczorny szczyt aktywności obserwatorowi może zasugerować, że jest aktywna tylko o tych porach. Pojawia się wówczas na otwartych przestrzeniach. Dzieje się tak jednak dlatego, iż są to pory względnego spokoju. Sarna jest również często aktywna w innych porach, kiedy przebywa z reguły w miejscach bardziej osłoniętych. Korzysta z urozmaiconego pokarmu roślinnego. Zwykle są to zielone części roślin wszystkich gatunków, przeważnie traw, ziół, liśćmi i pączkami roślin drzewiastych, końcami gałązek, pędami jeżyn, malin, dzikich róż, żołądziami, orzeszkami bukowymi, grzybami, chętnie też dojrzewającymi zbożami. Lubi lizać sól i pić czystą wodę, choć zwykle zadowala się kroplami deszczu lub rosy, spożywanymi wraz z liśćmi i trawą. Niekiedy wchodzi do ogródków, gdzie zjada smakowite warzywa, w lasach zaś często zgryza pędy młodych drzewek liściastych i iglastych.

Lis

Zamieszkuje lasy różnego typu i dobrze przystosowuje się do zmieniających warunków. Lubi przebywać w lasach o gęstym podszyciu lub młodnikach. Preferuje głównie tereny suche, ale chętnie przebywa też wśród zarośniętych wód i w trzcinowiskach. W rozległych, dużych lasach trzyma się raczej na obrzeżach. Bardzo odpowiada mu sąsiedztwo pól uprawnych i łąk. W okolicach bezleśnych osiedla się w zaniedbanych remizach, zakrzewionych parowach, trzcinach czy zarośniętych dolinach rzecznych. Z reguły między korzeniami drzew kopie rozbudowane nory, z rozgałęzionymi korytarzami, przestronną komorą oraz licznymi wejściami i wyjściami. Nory są najczęściej usytuowane w niedużej odległości od łąk, pól i osad ludzkich.

Lis ma czuły węch i słuch, a i wzrok jest dość dobrze rozwinięty. Posiada także dość dobrą pamięć i zmysł orientacji. Biega wytrwale, wykorzystując swoją szybkość i zręczność. Potrafi długo i ostrożnie podkraść się i czatować na zdobycz, by jednym lub kilkoma skokami ją dopaść. Dobrze też pływa. Lis czasem odzywa się. W przypadku zagrożenia ostrzegawczo warczy. Podobnie jak pies krótko szczeka i ujada. Lis potrafi być aktywny zarówno w ciągu dnia, jak i w nocy. Największą aktywność przejawia w nocy i o świcie. W razie niebezpieczeństwa lub niesprzyjających warunków atmosferycznych chroni się w norze. Podczas pogodnych, letnich dni rzadko natomiast z niej korzysta, zalegając na spoczynek na powierzchni ziemi, w zaciszu traw, trzcin lub w gęstwinie leśnej. Podstawą pożywienia lisa są myszy i inne gryzonie. Podczas polowania na nie, lis najczęściej wykorzystując doskonały węch i słuch, podkraść się i dokonuje długiego skoku z uniesionym ogonem. Opuszczenie ogona wkrótce po skoku oznacza schwycenie łupu. Ponadto spożywa zwierzęta od chrabąszcza po kozłeta sarny, przy czym najczęściej jego ofiarą padają słabe i chore osobniki. Chętnie zjada padlinę, przez co pełni rolę leśnej służby sanitarnej. Czasami jego posiłek stanowią owoce. Niekiedy lisy zakradają się w pobliżu osad ludzkich, polując na gryzonie i domowe ptactwo, a także poszukując rozmaitych odpadków.

Dzik

Najbardziej odpowiadają mu dobrze podszyte lasy liściaste i mieszane, obfitujące w mokradła i bagna. Lubi obecność dębu. Woli większe kompleksy leśne, ale w okresie letnim przebywa chętnie w środowisku polnym. W lecie chętnie penetrują pola. Wykorzystanie żerowisk polnych wyraźnie wzrasta w latach nieurodzaju żołądź. Unika w zasadzie tylko otwartych terenów, gdzie nie ma możliwości ukrycia się oraz terenów wysokogórskich.

Dzik posiada dobrze rozwinięty zmysł węchu, dotyku i słuchu. Zwłaszcza na otwartej przestrzeni doskonale węszy. Także zmysł smaku jest dobrze rozwinięty. Dobrze rozwinięte zmysły dotyku i smaku ułatwiają mu dokonanie wyboru ulubionej karmy. Wzrok jest natomiast dość słaby. Dzik jest obdarzony także nie małą inteligencją, co pozwala mu szybko reagować na zmianę warunków środowiskowych i unikanie niebezpieczeństw. Rozmaite stany emocjonalne znajdują odzwierciedlenie w postawie zwierzęcia. Ogon jest charakterystycznym wskaźnikiem nastroju dzika. Podczas spokojnego żerowania wykonuje niemalże nieustanne ruchy. Zaniepokojony, lecz niepewny źródła zagrożenia, utrzymuje ogon w pozycji horyzontalnej. Natomiast zadarty do góry ogon i głośne fukanie jest dowodem na silniejsze zestresowanie i najczęściej wkrótce po tym następuje ucieczka. Stany emocjonalne wyrażane są także przez wydawane dźwięki. Najbardziej „rozmowne” są małe dziki, które często pochrząkują i popiskują. Złapane lub podczas podobnego, silnego niebezpieczeństwa przeraźliwie kwiczą, czym prowokują samicę do odsieczy. W czasie lata regularnie odwiedzają kąpieliska, zazwyczaj przed wieczorem, a po wytarzeniu się w błocie czochrają się o

pobliskie pnie drzew. Mimo masywnej sylwetki są doskonale przystosowane do poruszania się w gęstwinach lasów. Prowadzą życie gromadne, przy czym w stadach panuje określona hierarchia. Unikają człowieka, lecz sprowokowane potrafią niekiedy niebezpiecznie szarżować. Dotyczy to samic z młodymi lub rannych, rozdrażnionych osobników. Atakujący dzik biegnie prosto i nie ponawia ataku, dlatego też poleca się w takich przypadkach uskok w bok w ostatnim momencie. Dziki to zwierzęta wszystkożerne. Lubią korzystać z rozmaitych płodów rolnych. Podczas żerowania w charakterystyczny dla nich sposób przekopują i ryją, zwłaszcza w miękkim podłożu. Pozwala im to na dostęp do atrakcyjnych kłączy, bulw, larw owadów itp.

Kuna leśna

Piękna i ruchliwa kuna leśna żyje z reguły w dużych lasach liściastych i iglastych, a zasiedla je tym chętniej im są gęstsze i mroczniejsze. Jest to w zasadzie gatunek typowo leśny, ale częściowo zdobywa pożywienie na polach i łąkach, graniczących z lasami. W trakcie swoich wędrówek z łatwością wspina się na drzewa, najczęściej spiralnie obiegając pień, znakomicie też skacze z gałęzi na gałąź i z drzewa na ziemię. Kuna wiecie koczownicze życie. Jedynie w okresie wychowu młodych przechodzi na bardziej osiadły tryb życia. W dzień zazwyczaj odpoczywa w zaciszu wysoko położonej dziupli lub w gnieździe większych ptaków lub wiewiórek. Jest doskonale przystosowana do nadrzewnego trybu życia, ale na ziemi również świetnie sobie radzi. Porusza się skokami, przy czym będąc na ziemi, często przystaje słupka, by ogarnąć większą przestrzeń przed sobą. Ma znakomity węch i słuch. Również zmysł wzroku jest bardzo dobrze rozwinięty. Kuna leśna imponuje zwinnością, skocznością i szybkością ruchów. Potrafi też dobrze pływać, choć czyni to niechętnie. Spotkana na ziemi ucieka szybko w gąszcze. Natomiast niekiedy zdarza się, że kuna ulokowana na drzewie, które daje jej poczucie bezpieczeństwa, potrafi długo wpatrywać się w człowieka. Pokarmem tumaka są głównie gryzonie myszowate, poza tym wiewiórki, ptaki i ich jajka, owady, płazy i padlina.

Wiewiórka

Na terenie Polski pospolita i lokalnie liczna. Związana z występowaniem drzew. Najczęściej zamieszkuje różnego typu lasy i parki. Wiewiórki zasiedlające większe ogrody i parki miejskie dosyć łatwo oswajają się, biorąc chętnie pokarm z ręki. W ubarwieniu przeważają różne odcienie brązu. W lasach liściastych i parkach miejskich z niewielkim udziałem drzew iglastych przeważają osobniki rude, natomiast w ciemnych lasach iglastych częściej występują osobniki czarnobrunatne, gdyż przy takim ubarwieniu w ciągu dnia mniej rzucają się w oczy. Aktywna w dzień, nocie przesypia w ukryciu, najczęściej zajmując w tym celu obszerne dziuple i większe skrzynki lęgowe, które obficie wypełnia mchem, suchymi liśćmi i trawą. Buduje też z chrustu, mchów i trawy gniazda kulistego kształtu, zakładając je w koronach drzew. Nierzadko osiedla się też w starych gniazdach ptaków, przykrywając je jednak od góry. Buszuje z zadziwiającą zręcznością w koronach drzew, skacząc z drzewa na drzewo, pokonuje kilkumetrowe odległości. Skacze daleko i precyzyjnie. Niewielki ciężar ciała i długi, puszysty ogon pełniący rolę stabilizatora i steru, pozwalają jej na balansowanie na cienkich gałązkach. Biega w górę i w dół po pniach, a na ziemi porusza się szybkimi i długimi susami. W okresie zimowym znacznie ogranicza aktywność, częściej przebywając w gnieździe i więcej czasu poświęcając na spoczynek. Nie zapada jednak we właściwy sen zimowy, charakteryzujący się znacznie obniżoną temperaturą ciała. Żywi się głównie pokarmem roślinnym, w skład którego wchodzi nasiona, pączki, młode pędy i kora wielu gatunków krzewów oraz drzew, jak również jagody i grzyby. Szczególnie chętnie zjada orzechy leszczyny i orzechy włoskie. Pewną domieszka stanowią też owady oraz jaja i pisklęta

ptaków, zwłaszcza wróblowatych. Przed zbliżającą się zimą gromadzi zapasy pokarmu (orzechy, żołędzie, szyszki lub suche grzyby), które ukrywa w różnych miejscach. Kiedy czuje się zaniepokojona, wspina się zawsze po niewidocznej dla obserwatora stronie pnia. Starannie dba o czystość futerka, często je czyszcząc i wylizując. Jest obdarzona dobrym słuchem, węchem i wzrokiem.

Zając

W zasadzie nie występuje wewnątrz dużych, zwartych kompleksów leśnych, dostosował się jednak do życia w małych, poprzecinanych polami obszarach leśnych, dających mu osłonę. Lubi miejsca ciepłe i suche. Bardzo przywiązuje się do swojej okolicy. W zasadzie, jeżeli nie jest zbyt niepokojony, to całymi latami trzyma się tych samych miejsc. Najbardziej preferowane środowisko stanowią otwarte, równinne lub lekko pofalowane przestrzenie pól i łąk, ubogacone przez drzewa i krzewy. Dysponuje znakomitym słuchem i niezłym węchem. Wzrok słabszy, przede wszystkim wyczulony na ruch. Dzień zwykle spędza w miejscu osłoniętym od wiatru, w bruździe na polu, w swoim legowisku - płaskim zagłębieniu wygrzebanym w ziemi przednimi łapkami (tzw. kotlince). Tam również śpi, wbrew ludowym przekonaniom, z zamkniętymi oczami. W obliczu niebezpieczeństwa przyczają się, lękliwie obserwując otoczenie i dopiero po zbliżeniu się intruza nagłym olbrzymim susem opuszcza kotlinę i szybko zmyka. W trakcie ucieczki robi skoki długości 2,5m i stosuje po mistrzowsku uniki. Potrafi wytrwale biec, osiągając znaczną prędkość 55-70km/h. Lubi wygrzewać się na słońcu i kąpać w piasku, bardzo też dba o higienę. Rzadko wydaje jakikolwiek dźwięk. Niekiedy trochę warczy i fuka, jedynie zraniony lub napastowany wydaje głośny, żałosny dźwięk, przypominający nieco krzyk dziecka. Odżywia się wyłącznie pokarmem roślinnym. W lecie żywi się soczystymi roślinami zielnymi. Lubi warzywa, a zwłaszcza pietruszkę. Chętnie zjada trawę, koniczynę, a także korzenie, grzyby, jagody, żołędzie i orzeszki bukowe. Zimą zjada cienkie gałązki, pączki, pędy żarnowca i korę młodych drzew, najchętniej klonów, wiązów, głogów, wierzb i drzewek owocowych. Gdy śniegu nie ma, chętnie żywi się oziminami. W dni mroźne i wietrzne zalega w drzewostanach, uchodząc z nich, gdy deszcz lub szum deszczu zbytnio go niepokoją.

2. Zwierzęta w powiedzeniach.

Zwierzęta są z nami i wokół nas. Wiele z nich znalazło się w znanych powiedzeniach. Czy znasz jakieś powiedzenia o zwierzętach?

- Zapobiegliwa jak ... wiewiórka.
- Zwinny jak ... wiewiórka.
- Głodny jak ... wilk.
- Pracowita jak ... mrówka.
- Mądry jak ... sowa.
- Chytry jak ... lis.
- Wolny jak ... ptak.
- Nóżki zgrabne jak ... sarenka.
- Pracowita jak ... pszczołka.
- Silny jak ... niedźwiedź.
- Ryczy jak ... jeleń.
- Ponury jak ... borsuk.

3. Zabawa ruchowa - „Wyścig dżdżownic”.

Dzieci ustawione są w dwóch rzędach. Naprzeciwko ustawione stoliki, na których leżą papierowe dżdżownice. Obok rzędów stoliki z papierowymi kubkami. Każde dziecko ma

słomkę. Na hasło „start” po jednym dziecku z każdego rzędu biegnie po dżdżownicę. Przez słomkę wciąga powietrze tak, aby robak przykleił się do jego końca. Następnie biegnie do gniazdka i wrzuca tam dżdżownicę. Zwycięża ta drużyna, która najszybciej przeniesie robaki do kubka.

Scenariusz 2

DARY LASU I ŁĄK

Cele ogólne:

- kształtowanie poczucia estetyki
- rozwijanie wszechstronnej stymulacji dzieci poprzez połączenie wrażeń ruchowych, wzrokowych i dotykowych
- rozwijanie aktywności dziecka w grupie poprzez czynne uczestnictwo w zajęciach
- odpoczynek

Cele szczegółowe:

- dziecko jest otwarte na propozycje zabaw animatora
- wyraża swoje zainteresowanie poprzez czynne uczestnictwo

Pomoce:

Kartki w formacie A3 lub większe, pojemniki z: pszenicą, kukurydzą, sezamem, klej, masa plastyczna, szyszki, liście

Przebieg zajęć:

Rozpoczęcie – animator wprowadza dzieci w tematykę dzisiejszych zajęć, rozmawia z dziećmi o tym co widzą za oknem, jak postrzegają jesienne obrazy, czy ich zdaniem jesień jest ciekawą porą roku, czy lubią jesień, ...itp.

Dzieci poznają poprzez dotyk, zapach dary lasu i łąk. Wspólnie zastanawiamy się gdzie rosną.

Zabawa ruchowa- Kim jestem?

przełamanie "pierwszych lodów" w grupie, kształcenie umiejętności dostrzegania pojedynczych cech wyglądu zwierząt i roślin.

Do tej zabawy trzeba przygotować obrazki zwierząt (rysunki, zdjęcia, maski) w ilości równej liczbie grających. W zależności od wieku grających, ich przygotowania oraz założonego celu gry, mogą to być proste, schematyczne rysunki dobrze znanych zwierząt lub karty ilustrujące określoną grupę np. gady chronione, rośliny lecznicze. Każdemu dziecku przypinamy na plecach (za pomocą agrałki) ilustrację, oczywiście nie informując "kim" dziecko jest. Zadaniem grających jest odgadnięcie swojej tożsamości poprzez zadawanie pytań, na które można odpowiedzieć wyłącznie "tak" lub "nie". Grających można podzielić na pary lub też poprosić, aby spacerowali po sali czy terenie i zadawali pytania wszystkim uczestnikom gry. Po odgadnięciu tożsamości prosimy dzieci, aby "coś o sobie" opowiedziały: gdzie żyją, czym się odżywiają, czego się boją (tzn. jakich mają wrogów), itd.